

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VI — NÚM. CXXII — OCTUBRE XVI — 1920

Un conte d'Anfós Daudet

El Comitè d'Obra Benèfica i Social ha fet el tercer repartiment dels productes del joc: 300.000 pessetes, als hospitals, asils i institucions següents:

(Gasetilla de la premsa local del dia 25 d'agost.)

No he pogut saber si és cert que en algun Asil dels afavorits per la nova beneficència s'han col·locat els retrats dels Presidents dels casinos aristocràtics, en la galeria de protectors, als quals Sant Vicens de Paül i Sant Joan de Deu fan capçalera.

Sembla, però, versemblant, que tanmateix s'allarguen les pregàries habituals de les persones religioses encomanades del servei de l'establiment, amb oracions quotidianes de gratitud pels novells i pròdigs benefactors.

L'altre dia, a les cinc del matí, un Surrey gegantí de 80 HP. arrencava, ple de xicots *bien* i de xicotes *mal*, a la porta d'un dels casals del joc més esplèndids, honor i orgull de les classes directores de Barcelona. Un dels nois havia guanyat, aquella nit, trenta-cinc o quaranta mil duros, i, baldament els empleats del seu pare banquer s'hagin tingut de sindicar perquè els apugin, anava a reventar-se'ls, en bona companyia.

Una moça de dins, el cap en roda pel xampany, es marejava: tragué la cara a la portella. Un mocador, per aixugar-se!... Cap mocador sortia. En lloc seu, butxaquejant, l'heroi de la festa sortí un manyoc de bitllets.—Té, fes-ho servir. La noia els prengué, s'hi netejà els llavis. Després els llençà enfora, al vent, al carrer solitari, rient i aplaudint tota la colla.

Era, com dic, un carrer solitari: una via silenciosa de la ciutat vella, i allí mateix jus-

tament un Asil. Quan l'auto escandalós hagué passat i tornà la quietud, podia hom sentir en la pau de l'hora el res matinal, dolcíssim, de les monges. La Superiora, llavors mateix, estava dient:

—*Recemos, hermanas, por nuestros generosos bienhechores del Comité de Obra Benéfica y Social, para que Dios multiplique sus buenas obras, y bendiga sus virtudes. Padre nuestro...*

Hi ha a les *Lletres del meu molí*, d'Anfós Daudet, un conte: «L'elíxir del Pare Gaucher», que s'assembla una mica a això.

Una comunitat de frares Premostrats estava arruïnada. El temple sense ornaments, finestres trencats, roba amb arnes, el cloquer queia a trossos. Un dia, reunit capítol per a tractar de la situació, un llec rústec, el Germà Gaucher, s'oferí a compondre un elíxir. Idea de salvació! L'abraçaren i li feren fer l'elíxir. Fou un èxit. Acreditaren la marca. Un gran negoci: reedificaren el monestir, estrenaren ornaments nous; tornà la pompa antiga del culte.

Però vet aquí que el Pare Gaucher (ja no era llec) operador exclusiu, perquè tenia el secret de l'elíxir, tot tastant, tastant, per a trobar el punt, anà aficionant-s'hi, i es tornà viciós embriac. I quan estava begut, feia ressonar el convent amb cançons de gust de pebre.

Asserenat, s'arrepentia i plorava; fins que un dia resolgué treure l'ocasió per a treure el pecat. Digué que no tornaria més al laboratori.—Això mai—exclamà el Superior.—Vós teniu el secret, vós sou la salvació nostra. Si l'elíxir no es fa, si per no tenir el punt es desacredita, estem perduts i tornarà la misèria antiga. Farem una cosa: mentre vós

sou al laboratori, nosaltres pregarem per vós. Resarem l'oració de Sant N. que té indulgència plenària, i serà l'absolució simultània amb el pecat.

I així ho arreglaren. Mentre el Pare Gaucher, begut com una sopa, cantava obscenitats en mig de les retortes i els alambins, al chor, en aquella hora, deia l'oficiant:—Germans, resem pel Pare Gaucher, que sacrifica la seva ànima als interessos de la Comunitat. *Oremus...*

El conte és irreverent, però més ho és la gasetilla. Perquè hi ha una llista de vuitanta dues entitats benèfiques que han parat l'escudella a la sopa del joc, que han recollit els bitllets de banc bruts d'immundícia dels cràpules aristocràtics. De vuitanta dues n'hi ha quaranta quatre que porten títols cristians, que duen advocacions de Sants, de la Mare de Déu o de Nostre Senyor.

R. RUCABADO

De la sensibilitat

II

En l'anterior quadern hem tractat de definir la sensibilitat biològica. Voldríem, ara, parlar de la sensibilitat artística.

Hem definit la sensibilitat biològica, com a propietat immanent de la matèria, dependent de sa estructuració química, lligada sempre a una força (estímul) que en el cas particular de la substància viva porta el nom d'excitant (puix que determina l'explosió de sa irritabilitat) i, limitada al nostre coneixement pels defectes de nostra sensibilitat heteroceptiva. Doncs bé: la sensibilitat artística ens sembla, en essència, tributària de la mateixa definició, si bé la respectiva valor dels termes que la componen es troba quantitativament alterada en el sentit d'una infinitament major subjectivació.

En efecte, la sensibilitat biològica arriba al nostre coneixement mercès a la nostra *sensibilitat perceptual* (heteroceptiva) que únicament es troba limitada pel grau de perfecció dels seus orgues receptors, mentre que la sensibilitat artística requereix el concurs de nostra *sensibilitat afectiva* (propioceptiva). Parlant en termes vulgars, i cometent un greu error de llenguatge, podem dir que la primera és *percebuda* i la segona *sentida* per nosaltres. Això porta, com a conseqüència (essent donada l'enorme variabilitat de la sensibilitat afectiva respecte a la perceptual) que, mentre aquella és fàcilment acceptada, en cada cas particular, com a realitat per tothom, aquesta sigui sempre discutida i diferentment evaluada, segons els individus. Heu's aquí per què parlàvem fa un moment, de sa major subjectivació.

Sigui'ns permès insistir amb un exemple comparatiu: quina diferència existeix entre

els conceptes expressats amb els mots *amable* i *agradable*? Clarament es veu com el primer representa un fet predominantment objectiu i subjectiu el segon. Per a *conèixer* que X és amable tenim prou amb el fet de que nostra sensibilitat heteroceptiva ens acusi mitjançant imatges visuals (gestes), auditives (paraules) o tàctils (carícies) el seu comportament com a tal. Per a *sentir* en canvi, que X ens és agradable es fa necessari que la suma d'impressions rebuda per la nostra sensibilitat heteroceptiva provoqui una reacció *propioceptiva* (afectiva) que prengui estat conscient sota la forma d'una indefinible tendència atractiva o sentiment de simpatia. Si la primera propietat, doncs, resideix en X, la segona radica en nosaltres mateixos, i si aquella és mesurable, per ésser objectiva, aquesta, contràriament, sols pot ésser-ho d'una manera relativa i inexacta. En efecte, quan X ha tingut ocasió de fer neixer en una majoria d'individus la tendència atractiva que deïem, aquests convenen en dir que X és agradable, atribuint-li erròniament una propietat que no resideix en ell, sinó en els que la senten.

La mateixa relació veiem nosaltres, doncs, entre la sensibilitat biològica *objectivada en l'ésser que la posseeix* i la sensibilitat artística *subjectivada en l'ésser que la sent*.

Ja sento mil veus dir-me: Com?... és possible que vostè negui l'existència *reial* de sensibilitat artística en tal escriptor, músic, pintor, etc.? Per ventura encara que aquest senyor anés a divulgar ses obres en un medi incapacitat per a *sentir-les*, deixaria *ell* de posseir sa sensibilitat artística? No existeixen condicions objectives fàcilment definidores d'aquesta amb total independència del medi?

Es clar que no. Vostès—diria jo als meus

amables interlocutors—que creuen en l'existència real de la sensibilitat artística dels tals subjectes i otorguen diploma d'incapacitat per a jutjar-la, als xinesos per exemple, pel sol delictes que ells no la senten en aquest cas, fan una magnífica injustícia. Amb el mateix dret poden els xinesos declarar que vostès són uns incapacitats artístics perquè neguen la sensibilitat de qualsevol dels seus artistes preferits. Vostès em respondran que és necessari, en igualtat de condicions, acollir-se al testimoni de l'ésser més intel·ligent en la matèria i més bé preparat per a rebre el xoc que produeix la percepció d'art, però és el cas que estem farts de veure com subjectes igualment aptes (per llur preparació intel·lectual i afectiva) per a rebre aquestes impressions, jutgen contradictòriament una mateixa obra, un mateix autor o, fins, una mateixa escola d'art. Tal músic eminent vos afirma que Beethoven posseïa una extraordinària sensibilitat musical (artística), tal altre os ho nega. Tal escriptor vos diu que el Quixot és un monument literari; tal altre, no gens menys capacitat, vos assegura que és un crim des del punt de vista estètic... i així successivament. I això per què? senzillament: per què la *sensibilitat artística* no té existència real; sols es dona en l'ésser que la sent i aleshores no passa d'ésser una modalitat de la seva pròpia sensibilitat biològica. Existeixen, si, condicions especials per part dels artistes, que favoreixen la possibilitat de que els hi sigui adjudicat el do de la sensibilitat artística; aquestes condicions consisteixen en la major o menor quantitat de synestèsies que posseeixin, ço és, en la major o menor riquesa d'associacions sensorials (origen del seu tipus imaginatiu). Tal persona té una especial tendència o facilitat per a expressar els seus estats psíquics mitjançant imatges verbals (escriptors, poetes), tal altre mitjançant imatges visuals (escultor, pintor), auditives (cantant, músic) o motrius (dansaire).

Així com existeixen equivalents energètics que permeten el pas d'una a l'altra forma d'energia (lluminosa, tèrmica, acústica, etc.), deuen existir equivalents synestèsics en virtut dels quals puguin transmutar-se les diferents menes de sensacions. Aquests equivalents són diversament aconseguits segons els individus. No hi ha dubte que intervé enormement en aquest fet l'educació sensorial que determina l'aparició de connexions interneurals entre les diverses zones de la sensibilitat heteroceptiva. Un cop aquestes connexions establertes poden continuar-se fent les associacions encara que desapareguin les vies sensorials aferents. Existeix, en efecte, segons

ens diuen els psicòlegs, un llenguatge, una audició i una visió *interiors* (que no deuen confondre's amb la imaginació).

Per això Beethoven continuà escrivint ses obres essent sord; per això també no les hauria escrit si hagués nascut sord.

Aquesta riquesa synestèsica no passa d'ésser una condició (mai determinant) per a judicar, a l'artista que la té, el do de la sensibilitat artística.

Es fa necessari encara que les tals imatges puguin ésser convertides en actes i ésser exterioritzades fidelment. És, sobretot, indispensable que el resultat d'aquests actes produeixi una reacció emotivo-estètica en l'ésser que el rep.

Així com *l'amabilitat* no passa d'ésser una condició de *l'agradabilitat*, la riquesa synestèsica no és més que un requisit secundari de la sensibilitat artística. No hi ha fets objectius per a judicar aquesta, i les obres dels artistes ens denoten el grau dels seus coneixements tècnics, de sa imaginació constructiva, potser de sa habilitat manual... tot, menys sa sensibilitat pel sol fet que resideix en nosaltres sa evaluació.

Si, desproveïda dels honors de lloc, i de ses senyals recognoscitives, trobéssim la Venus de Milo en un magatzem d'antiguitats, barrejada amb algunes de ses còpies milimètriques. Reconèixeríem l'exemplar autèntic pel major grau d'emoció estètica que ens produiria? No, certament, més aviat ens guiariem pels vestigis d'ancianitat que presenta (diferent tonalitat de la pedra, etc.).

No hi ha dubte que en apreciar la vàlua de les obres artístiques entren detalls objectius que no fallen, mes no són mai aquests el grau de sensibilitat que (transmès per l'autor) aquelles guarden. Si ens demostrassin amb dades irrefutables, que l'exemplar, fins avui tingut per autèntic, de tal meravella d'art, no passa d'ésser una vulgar imitació de la mateixa, *ipso facto* desapareixeria l'emoció que ens desperta.

En judicar el grau de sensibilitat d'un artista, intervé enormement la suggestió (com sempre que es tracta de provocar tendències afectives) sota totes les formes imaginables, suggestió d'ambient, de personalitat, d'idees, etc.

Heu's aquí per exemple als més preclars artistes francesos negant-nos sincerament la sensibilitat artística (esperit d'art) dels artistes alemanys.

I és el més trist del cas, que precisament dins el món artístic s'abusa del dit adjectiu i se li concedeix una importància extraordinària. Coneixeu les obres de C?—demandareu a un artista.—Sí; tècnicament molt belles,

bons efectes de color, denoten una imaginació fèrtil; però... estan mancades de sensibilitat.—Per què? No ho sé... *no fan sentir*. Així—jo el diria—sou vós qui esteu mancat de sensibilitat respecte d'elles, i permeteu-me que vos digui que, si en el món intel·lectual és acceptable un cacicat, un imperialisme, en el domini afectiu, en l'emoció estètica, no tenen raó d'ésser aquests adjectius... Es quelcom personal, mai subjectable a regles generals, el gust artístic. Critiqueu si voleu la pobresa imaginativa, la tècnica defectuosa, l'anormal synestèsia dels artistes, però no

els negueu la sensibilitat... negueu-vos-la, contràriament, respecte d'ells. Es tot ço que vos està permès, honradament parlant.

I jo m'adreçaria a tots els pobres artistes que esperen el judici dels *consagrats*, per a dir-los:—cal·leu si vos diuen que el cel que heu pintat està mancat de verd, que la sintaxi del vostre poema és dolenta, que el nas de vostra escultura és mal fet... però revolteu-vos i crideu com els pàries—guerra al tirà!—si vos insinuen que la vostra obra és mancada de sensibilitat.

EMILI MIRA

Reflexions i sentiments

IV

Discurs presidencial llegit al Certamen literari celebrat a Olot el 9 del passat setembre (1)

Excel·lentíssims senyors,
Senyores,
Senyors:

Deixeu-me, abans de tot, expressar la meva joia de sentir-me entre vosaltres, de trobar-me en aquesta ciutat formosa, mare de tantes belles mentalitats, en la qual intensament ressonen les més altes, les més fines vibracions de l'esperit contemporani. Deixeu-me dir com em trobo tot animat d'haver fet coneixences personals inestimables, d'haver conversat per primera vegada amb amics generosos de la meva obra modesta, els quals, d'anys ençà, em trameten mostres d'encoratjament i simpatia.

Jo no estic habituat a llegir davant públics nombrosos, com el reunit en aqueix teatre; demano indulgència pels falliments que la meva inexperiència em faci cometre. Indulgència també demano perquè motius de salut delicada han reduït a una deslligada improvisació aquest parlament d'un escriptor qui tantes vegades s'ha expressat de les improvisacions enemic. Perdó encara perquè porto els rostres seriosos d'algunes idees, en aquest ambient de festa clara i sigueu pacients si us faig trigar el goig de sentir la veu dels poetes. La culpa no és meua sino del costum qui fa començar aquestes festes per aquesta mena de parlaments. Vol també el costum que en aquests parlaments exposin llurs autors, adés programes polítics o ideològics, adés manifestos d'art o literatura, adés sanitoses lliçons de patrio-

tisme. El meu parlament no serà ni un manifest, ni una lliçó, ni un programa; sino senzillament un incomplet i deslligat sumari d'algunes idees qui em són cares.

El qui us parla, en germanor amb molts d'esperits contemporanis, durant aquets anys darrers ha defensat certes idees qui, poc de temps abans la Guerra Gran, esdevenien prou robustes i prometien grans eficàcies; idees, ja ho sabeu molts de vosaltres, de retorn a les més pures tradicions mediterrànies, d'intensa cultura humanística, de restauració clàssica, de sana disciplina i reconstrucció espiritual i social. Els esdeveniments socials, ideològics, de la postguerra, han dut als esperits de molts de nosaltres inquietants meditacions noves; moments de neguitós exàmen de consciència. Quina serà, després d'aquestes inquietuds, l'actitud nostra envers aquelles idees? Caldrà renunciar-hi? Esmenar-les? Sel·leccionar-les? La meua resposta és: cal seguir difonent i defensant aquelles idees, tot i continuant purificant-les de certs elements estranys i corruptors, romanalles poc obirades per alguns esperits, d'ideologies qui les precediren immediatament.

Es precis, per a explicar-me, que ara toqui, valdament sigui d'una manera superficial, certs punts ideològics exposats per mi extensament en altres avinenteses. Han cridat ells l'atenció envers uns fets espirituals que jo crec d'importància per ajudar-nos a definir la mentalitat que hem convingut de nomenar romàntica, i per fixar bé la nostra posició enfront d'ella.

El sentit de totalitat.

En l'esperit d'alguns homes, de certs grups socials, de mantes societats senceres, veiem produir-se o mancar un estat d'integritat espiritual, qui es tradueix per la absència o la presència del sentit d'una

(1) A causa de la seva extensió, aquest discurs no va ser llegit integralment.

sèrie geràrquica de totalitats cada cop més complexes i comprensives, cada cop més perfectes, i reflectint quiscuna en ella totes les altres. El sentit d'aquelles totalitats és mantingut per la presència en la ment d'una sèrie de Normes, d'Idees, de Lleis, de Creències. Així trobem realitzat per exemple en totes èpoques—i amb freqüent, envejable intensitat, en les civilitzacions més antigues, àdhuc entre les classes, les castes socials més humils—el tipu de l'home en qui es manifesta la plena salut espiritual i sab tot pensament seu, tota acció seva, estretament lligats a la Existència d'un ordre Diví, d'un món on tot harmoniosament es lliga—Univers, Cosmos—d'una Societat humana, d'una Nació, d'una Ciutat, d'una Família, finalment d'una Cultura personal qui dona al seu individu la valor de totalitat conscient, reflectidora de les altres.

Més també en les humanes societats, en totes èpoques, amb dolorosa nombrositat sovint, podem observar individus, grups enormes, on es produeix una ruptura, una fragmentació d'aquella integritat espiritual, una pèrdua més o menys extensa d'aquella consciència de totalitat que diem. Les causes d'aquesta pèrdua són nombroses, no hem d'enumerar-les aquí: la malfiança envers certes Normes, perquè certs individus, certes agrupacions, les han pèrfidament usades en profit egoista, n'han fet instrument d'injustícia opressió; mants esgarriaments o il·lusions de la pensa humana; certs rebaixaments en el nivell general de la cultura; en fi aquell mal esperit de revolta, de lluita, d'escissió, innat en l'home d'ençà de la seva caiguda. Heusaquí algunes d'aquelles causes.

Sinó que, un cop les grans Normes de totalitat oblidades o negligides, un cop la Revolta, l'Erro, han volgut foragitarles dels llocs excelsos qui els apertanyen, els homes s'adonen que sense Lleis, sense Normes, per rudimentàries i parcials que siguin, no poden viure materialment ni espiritual; i proven totseguit de substituir les Grans Normes Eternes per altres; per altres ja necessàriament i dissortada, insuficients, inestables, o be per voluntat esgarriada, volgudament perverses.

El segle romàntic

Ara bé: si el segle XIX serà nomenat entre tots el segle romàntic, ho deurà a haver sigut aquell durant el qual la pèrdua del sentit de totalitat en els grups socials i en els individus, s'ha produït més nombrosament; perquè durant ell han sigut provades les més insuficients o les més perverses, o les més grotesques substitucions a les Eternes Normes Espirituals. Es de l'herència d'aquest mal, que hem de procurar netejar el nostre segle.

El segle XIX, a través de la Gran Revolució Francesa, ha sigut l'hereu de malfiances, d'inquietuds, de revoltes, durant segles agombolades. Penseu les idees de Déu, de Societat, d'Autoritat, de Moralitat, de Pàtria, quines agressions han hagut

de sofrir, quines substitucions s'ha provat de fer-les; penseu en alguns països, en grups enormes de societat, en els quals només la presència formidable de la rescent Gran Catàstrofe ha pogut desvetllar el sentit de totalitat dins les consciències.

Reaccions. Nietzsche.

No han mancat però, sortosament, les ments dotades d'una espiritualitat sana, en les quals, com un corrent amagat i segur es, perpetuaven les belles tradicions. No han mancat tampoc les enèrgiques reaccions contra el caràcter del segle, malgrat sovint elles també duguessin l'estigma dels mals que assenyalen.

Així ha estat la de Nietzsche qui, ja tots ho sabem, ha exercit una influència de les més intenses i populars, àdhuc en les mentalitats més enemigues dels seus fonaments ideològics. Pocs han insistit com el qui us parla, en dir el que devem a Nietzsche com a Gran Desvetllador de l'esperit de les races nostres. Ja sabeu com d'uns vint anys ençà, no hem pogut evitar els accents nietzscheans cada cop que hem pronunciat salvadorament els mots Europa, Humanitats, Cultura mediterrània, Disciplina, Jerarquia, Aristocràcia Intel·lectual, Classicisme. Nietzsche no obstant, per motius de raça, d'esgarriada ideologia, d'intoxicació romàntica, no ha pogut ser per nosaltres, sobre això hem insistit, sinó un gran desvetllador. Restem-li agraïts i diguem-li adeu.

I procurem netejar la nostra ideologia d'influències seves, perilloses i encara per molts no obirades; tant finament heu romès dissoltes en les nostres més sanitoses idees. Ja sabem la gran orbetat de Nietzsche, per exemple, envers la vigoria, la tonicitat espiritual que hi ha en el cristianisme. Ja sabem com la seva Moral del Triomf, era una mena de revulsiu contra el sinistre nihilisme de finals del segle dinou.

Però els revulsius, alleujada la malaltia, són inútils o perillosos. A la Moral nietzscheana, tota mena de triomf humà li era bona (l'home-Heroi, el Caràcter de Carlyle i Emerson, aquelles caricatures romàntiques, eren ben parentes del grotesc Superhome nietzscheà). I ja sabeu com aquestes ideologies, ajudant-hi la literatura, aviat elevaven a categoria de Models Humans no ja els caràcters, sinó els temperaments més amorals o més entremaliats o més terribles. Els entusiasmes nietzscheans per exemple, envers la avui tant acreditada *virtù* italiana, «lliure de moralina», feren aviat que qualsevol estudiantet donat a exaltades lectures es cregués capaç de totes les passions d'un Cèsar Bòrgia i portés la inquietud al si de la seva família; si es parlava, per exemple, del Cellini, era tant pels seus nombrosos assassinats com per la bellesa de la seva obra; i ja es feia prou si no s'explicava la genialitat de la seva obra pel braó que l'autor manifestava en treure gent del món. Ja sabeu també com es feien de moda—el mal dura encara—figures literàries de la mena d'aquell Julià Sorel, de Stendhal, qui a tants arrivistes de mals instints ha

servit de figura estimulant; caràcters com el Vantat de l'astució Ullissi, sota el qual cercava, soplug moral qualsevol *enredaire*; perversitats diem-ne refinades com les de *Les liaisons dangereuses* llibre culpable en temps nostres de manta vilania.

Ressonàncies a Catalunya

I Catalunya, com s'ho ha anat prenent tot això? Ella, la generosament oberta a totes les influències, malgrat esgarriaments momentanis, ha sabut sempre mostrar-se la Plena de Seny. Ella ha estat sempre la gran assimiladora, però ràpidament ha eliminat allò impropï d'ella i nociu al seu caràcter. Enlloc del món s'ha vist un romanticisme tant assenyat, tant semblant a un classicisme academitzant, com el dels Piferrer, els Rubió i Ors, els Milà i Fontanals, els Víctor Balaguer. Heu oblidat que en Maragall, el nostríssim don Joan Maragall, es proclamava un modernista?

Penseu, més tard, com han tingut de canviar matisos fins a desaparèixer gairebé, certes fórmules pseudoestètiques nades a l'escalf de la mala febre de Wilde, de la sinistra Perversitat baudelairiana.

Recordeu aquelles prèdiques d'artificialitat a ultrança, com a manifestació—quina manifestació!—de la puixança de l'home damunt la enemiga Natura? Penseu si aquí, a la clara llum catalana, en les terres on la dona realitza el tipu més aconseguit de la Gran Salut, enfront d'aquestes noies nostres qui tenen els cossos més saludables, els braços més formosos i les més formoses cames del món, podia invocar-se per gaire temps aquella dona que preferia Baudelaire, marcida, envellida, corrompuda, però ben ornada i pintada i empolainada.

La llum del nostre cel, la claror de la nostra franquesa, faran sempre la vida impossible entre nosaltres a aqueixes ultranceres o caricaturals realitzacions humanes.

I ultra i per damunt de nostres belles qualitats innates, el que ens ha salvat molt de males contaminacions, el qui mantindrà sempre en nosaltres intel·lectualment o sentimental, un sentit de totalitat, és la invocació constant i fervorosa que fem tots els catalans del sagrat nom de Catalunya.

El Rei i l'Almogàver

I no oblidu en dir això el tants cops retret individualisme de la nostra raça, del qual sovint tenim dolorosos motius per a queixar-nos. No oblidu, com sovint es diu entre nosaltres en sentit pejoratiu, que cada català té un rei al cos. No el privarà sempre això de manca en certa mesura d'aquell sentit de totalitat que estem dient?

No, el sentit de totalitat, ja ho hem vist, no nega ans és la cosa única qui pot afirmar i afermar, una individualitat intensa. Per tant, no hauríem de plànye'ns, ans seríem força contents si cada català tingués un rei al cos. Que si aquest Rei era un Rei

verament català seria un rei per la Gràcia de Déu i el sentit de les totalitats més belles mai no podria mancar-li.

Rei per la Gràcia de Déu és l'home qui té a la mà un ceptre, gran o petit, i sab que és Déu qui li ha donat aquest ceptre i sab per tant que no és en nom propi que ell ordena, sinó en nom de Coses, Normes, Idees, qui estan molt per damunt de la seva individualitat moridora.

Sí, amics quan un català té un rei al cos, quina bella realització humana! No pensem ja sols en el nostre bon Rei en Jaume I, espill de Reis per la Gràcia de Déu; pensem en altres figures nostres contemporànies on s'ha manifestat la mateixa fervorositat, el mateix desinterès individual en amor per Catalunya, la mateixa puresa i bellesa de la obra. Pensem en el gran bisbe Torres y Bages i el seu sereníssim reialme pastoral; pensem en Joan Maragall i el seu reialme d'excelsa poesia, pensem en don Enric Prat de la Riba i el magnífic reialme d'integral cultura que ens ha deixat.

No, no és pas del rei al cos que havem de plànye'ns. Sinó que, vora el rei, per damunt del rei, en absència del rei, el que duem sovint al cos els catalans és un almogàver. I personifiquem ara en l'almogàver tota puixança d'agressivitat, d'orb heroisme, de voluntat orfa de seny, de terrenal concupiscència. Tot va bé, quan en nosaltres l'almogàver és manat i utilitzat pel rei, mes ai si l'almogàver obra independent, pel seu compte. I cal no deixar-se enganyar entre nosaltres per l'almogàver disfressat de rei. Es produeixen entre nosaltres de vegades almogàvers molt cultes i àdhuc refinats. Per les obres llurs els coneixereu.

Cal, doncs, desvetllar, cultivar, perfeccionar en nosaltres el rei al cos, el rei per la Gràcia de Déu. I és indispensable per assolir-ho, unir a una intensa cultura, una puríssima educació moral. Mil cops ja hem preconitzat hem propulsat, a Catalunya una integral cultura humanística i hem repetit com indispensablement ella ha de tenir una sòlida base de veritable Filosofia; de veritable Filosofia dic, i això necessita una explicació.

La Filosofia

Durant el segle passat, avui encara, tots sabem com en els camps de la especulació científica i filosòfica és on s'han produït amb més lamentable sovinet, les mostres més agudes d'aquella pèrdua del sentit de Integritat Espiritual. A les causes suaresmentades per mi, cal afegir-hi l'afebliment dels estudis humanistes, i sobretot la divisió del treball que la extensió creixent de les ciències empíriques i especulatives ha fet necessària. Tots poden evocar exemples d'aquell mal: cada conreador d'una ciència particular, cada especialista, cada explorador d'un reonet, d'una vitrina de qualsevol disciplina científica particular, a còpia de limitar el seu camp d'estudi, ha finit per no veure el món sinó desde el

seu forat, des de la seva vitrina. Tots sabeu del metge qui, perquè ha obert quatre cadàvres, ja vol explicar el món segons els cadàvres i es proclama escèptic i materialista; del matemàtic impressionat per les seves abstraccions qui no veu sino quantitats per tot arreu; de l'home de laboratori qui es riu de la metafísica, la qual ha esdevingut incapacitat per a comprendre; de l'economista qui resol tots els conflictes humans reglamentant l'administració dels productes alimenticis; del treballador manual qui somnia convertir el món en una immensa quadra de màquines. No insistim.

Què ha fet la Filosofia en mig d'aquella tragicomèdia mental? Sovint, sotragada en sos fonaments per tots els dubtes i totes les revoltes, caiguda en les mèrits més incultes, ineptes i barroeres, d'on tota noble tradició de cultura era absent—il·lusionades en llur ignorància especulativa per certs resultats de laboratori, per certes victòries de les ciències particulars,—s'ha cregut haver de salvar-li la vida acostant-la a les ciències particulars, ara a l'una, ara a l'altra, que és com voler explicar una totalitat per una qualsevol de les seves parts ínfimes. I així hem pogut veure produir-se aquestes monstruositats grotesques, el sol nom de les quals ja és un atentat contra l'esperit i la noble cultura: filosofia matemàtica, filosofia científica, filosofia biològica, teoria biològica del coneixement; mai no acabaríem d'enumerar aquelles barbaritats.

En altres manifestacions especulatives, la barbàrie no ha estat menys lamentable. Recordem ara aquella filosofia, diem-ne filosofia tributaria de la Estètica, una filosofia qui no és instrument de veritat sino *creadora* de veritat. Recordem i prou la degeneració més bàrbara aquets darrers anys produïda: la qui sotsmet la veritat filosòfica a la prioritat de la més irracional, de la més orba pràctica. Es el donar massa atenció a totes aqueixes degeneracions del pensament filosòfic, qui ens ha privat—malgrat ens haguem fet alguna vegada passatgeres il·lusions—de tenir avui a Catalunya un sistema seriós de Filosofia.

Are bé, la Filosofia és la única disciplina humana qui pot infondre en les ments el veritable sentit d'Unitat, de Totalitat, d'Integritat Espiritual. Cal doncs, restaurar la Filosofia en tota sa puresa, en sa noblesa vera i secular de ciència dels Primers Principis. I com les grans tradicions filosòfiques en mig el Carnaval de les idees que hem al·ludit, mai no han romàs interrompudes, és als seus conreadors contemporanis que cal anar i per nosaltres és un indispensable deure el d'estudiar profundament i acurada els nos tres grans filòsofs dels segles d'or.

Sí, cal que tots col·laborem en un retorn de les ments al sentit de la unitat de la Ciència que sols desde una vera Filosofia es pot comprendre; perquè sols ella és la creadora i la fecundadora de totes les ciències particulars i sols en ella les ciències particulars tenen raó d'ésser. Perquè ella és la Ciència, la vera Ciència Experimental, qui no experimenta sobre

particularitats, sino sobre Eternitats. Ella és, respecte l'Esperit, la Ciència de l'Universal; respecte el món, la Ciència del Còsmic i té—no ignoreu que tot gran sistema ha tingut sempre—per clau de volta, la Infinita Bondat, la Beutat Infinita, la Eterna Veritat, la Suprema Perfecció, la Norma Suprema: Déu.

Ja veieu, amics, que en nomenar Déu sóc lluny de aquells interesstas equívocs i sotsentesos de la ignorància làica, positivística i materialística i—en cert sentit—espiritualística. El meu Déu no és confondible ni substituïble tant sols simbòlicament, per aquells mots dits amb majúscula inicial: La Natura, L'Esperit (l'esperit de l'home generalitzat), La Humanitat, l'Home-Heroi, el Super-Home. El meu Déu, diguin-me retrògrad totes les ignoràncies, és «el Nostre Pare qui està en els cels.»

Les Belles Arts

Conjuntament amb la restauració filosòfica, treballam a restaurar en les arts nostres la Consciència de la Totalitat espiritual.

Cada cop s'ens fan més paleses les insuficiències de certes fórmules artístiques qui es troben encara en plena vigoria. Encara no ens adonem prou de quina barbàrie mental enclouen fórmules com aquella famosa de «l'art per l'art». Ja en sabeu certes conseqüències: l'art qui no solament es limita, isolant-se de qualsevol altra totalitat espiritual, sino qui fineix per posar-s'hi enfront, menyspreadora o enemiga. Amoralitat de l'art, adoptar no importa quin assumpte; després recerca volguda d'assumptes moralment perillosos, humanament insignificants o barroers, tractats amb la més gran sumptuositat artística, amb les més refinades delicadeses de sensibilitat i procediments. Es trigarà molt a tenir consciència clara de l'enviliment, de la ruptura d'integritat espiritual que això significa?

Ah, no és que volgum fer tributàries les arts de cap disciplina espiritual aliena a les llurs pròpies disciplines; mes sí voldríem fer-les sempre tributàries de la pura bellesa, és a dir, d'una integral bellesa.

Art pura així considerada, en l'abstractesa dels seus problemes tècnics, dels seus procediments, reduïda a pura combinació o construcció de sons, de mots, de colors, de línies,—sols la migrada espiritualitat romàntica, víctima successivament de totes les parcialitats espirituals, podia proclamar, fer triomfar semblants fórmules. L'art de menjar a taula és delitosa; té mil gestos i manipulacions refinades que és un plaer d'acomplir i veure accomplir. No tindríem per foll el qui, lluny d'una taula, en absència d'un menjar, es posés davant nostre a accomplir aquells gestos, aquelles manipulacions, per refinats que fossin?

Altres perills cal evitar en les arts nostres. Com a reacció de brutalitats naturalístiques, de sensualitats impressionistes, es avui preconitzat sovint un classicisme abstractiu, diríem geomètric. En el camp de la literatura per exemple, veiem ara mateix a

França, enfront i en contra dels batecs últims del romanticisme—vull dir les últimes dissolucions de la forma poètica, els degenerats barboteigs i desllo-rigaments del llenguatge—hi ha un grup considerable de clàssicistes qui accentuen, mal comprenent-lo en mon sentir, pastitxant-lo, exagerant-lo, l'abstrac-teisme verbal dels segles XVII i XVIII francesos.

Com si el llenguatge sucós, abundant, ple de coses qui dancen al ritme de les idees, d'un Montaigne, d'un Rabelais, d'un Lafontaine, no podés més be servir a una vera aspiració clàssica.

Amics, jo crec doncs que per reacció salvadora s'ha accentuat massa en les arts aquests anys darrers la preconització de l'Esperit geomètric, i això és una caiguda més en parcialitat de l'Esperit.

A pintors i escriptors, a escultors i poetes i músics, en nom del classicisme viu que ma paraula modesta fa alguns anys preconitza, jo voldria tornar-los a un just i ver sentit de la Natura. Ah, ja sé la cosa caòtica, la font d'espontaneïtat orba i emoció desordenada que era la Natura per molts esperits romàntics; ja sé que molts dels qui reaccionen contra el romanti-cisme, mantenen per necessitats de combat aquelles errònies concepcions de la Natura. Mes per a l'home de Ciència, sobretot per al ver Filòsof, ja sabeu com la Natura és ben lluny d'aquella visió romàntica qui ja ens apar força grotesca. Jo aconsellaria doncs, als nostres artistes que fessin com fa la Natura. La Natura en quant és la Gran Formosa, és dir la gran productora de formes. en quant és la geome-tria de Déu. Ella produeix formes perfectes, regulars i harmonioses, però vivents, no mortes i rígides com les abstraccions dels matemàtics. Imiteu, doncs, la natura en allò que té de gran formosa; que l'art vostra sigui formosa com la Natura és formosa; que les vostres formes siguin regulars, perfectes i vives com una rosa, com un pi. No és aquest el secret de totes les arts Hel·lèniques?

Deixem-nos doncs d'art pura i forma pura, qui ens resultaran segurament tècnica migrada i morta forma. Que les vostres formes implícit o explícit, en-cloguin un vast sentit de totalitat, adquireixin una puixança d'irradiació en totes direccions del Món i de l'Esperit. Penseu un Bach, un Poussin, un Racines, quins grans compositors, quins grans estructurador-eren: però ells s'avergonyirien, sens dubte, d'ense-nyar la seva labor de pura tècnica, impudicament, com fan alguns contemporanis nostres, fent-s'hⁱ veure, escolars tots contents de mostrar el que aca-ben d'apendre. I no oblideu, amics, que els grans artistes del passat era amb substància humana que plasmaven les seves formes. Ells, indivisible del goig artístic, experimentaven la joia humaníssima de ma-nejar humanes passions, de crear homes, patrons d'homes, tipus de força, de beutat humana, resums plàstics o parlants o cantants de les passions, els pensaments, les aspiracions de les èpoques llurs. Sí; tant mateix, el goig creador d'un Sòfocles, d'un Mi-quel Angel, d'un Shakespeare, d'un Haendel, devia ser superior al de combinar certes impressions colo-

rejades, al de cisellar en poemets emocions indivi-duals, al de compondre *suites* pintoresques.

Mireu quina humanitat insignificant o miserable prefereix certa pintura d'avui, Mireu la figura hu-mana esvaïda, fragmentada o deformada caricatu-ralment servint de pretexte a elucubracions artís-tiques. Mireu els personatges lamentables de gairebé totes les literatures modernes. Culpa dels temps, qui no ofereixen models més bons? No, culpa dels artistes qui no saben veure gran o no saben crear beutat ni grandesa. Tal volta la absència de bella i sana *pobla-ció* en la creació artística, obeeixi a les mateixes causes que la despoblació, la degeneració en la raça humana: a una impotència causada per l'abús de «l'art per l'art». Que si un dels goigs més intensos per a l'home de plena salut espiritual és el d'una sana i nombrosa paternitat, cap goig en l'artista ha d'igualar el de crear bellament, abundantament i ro-busta, homes.

La llengua

Puig confiem en la gran Sanitud intel·lectual de les nostres generacions, tampoc no ens fan gens de temença aqueixes darreres degeneracions del roman-ticisme, en la expressió verbal sobretot; aquests en-treteniments tipogràfico-cal·ligramàtics, aquets bar-boteigs senils de les «paraules en llibertat». L'amor que tots sentim per la nostra llengua, ens la farà salvar de tot contagi. Tots ens esforcem, al contrari, a re-fer-la cada cop més rica, més pura i a l'ensem més pensadora; que les necessitats i les agilitats del pen-sament, molt més que les regles de gramàtica, enfor-teixen i estructuren una llengua.

Jo voldria expressar-vos com és gran la meva passió per la llengua catalana. No fa gaire temps, avui encara, trobem del que vaig a dir alguns exem-ples, quan la nostra llengua era agredida en nom de les qualitats naturals o literàries d'altres llengües, gent nostra ben amant de Catalunya, responia: «Sí, el català podrà ser una llengua tan inferior com volgueu, rústega, gens armoniosa, però la estimem perquè és la nostra.»

Tot i reconeixent el patriotisme de la resposta, no sabem com perdonar que a la nostra llengua magní-fica se la arribés a estimar i defensar com s'estima i es defensa un fill esguerrat o deforme. No obstant, hem de pensar en les fases inferiors que ha tingut de passar la nostra llengua durant la seva difícil re-plasmació. I compendrem que el català castellanit-zant en mots i estructura d'ara fa vint o vinticinc anys, o aquell *català que ara es parla* pura pensada de quatre escriptors de bona humor, semblessin un parlar mediocre als bons patriotes qui l'usaven. Com-pendrem que trobessin inferior la seva llengua els estrangeritzants a ultrança d'ara fa quinze anys (dura el mal encara, tots hi tenim nostra part de culpa) sobretot els francisants qui la tornaven un pur estar git de la llengua francesa. Es probable que també acabin per trobar caòtica i bàrbara la llengua nostra

aquells filòlegs naturalístics, dissecadors rapatanis de vocables, per als quals l'idiotisme, la deformació qui es produeix en la boca ignara d'un camperol, són més estimables que unes formes de llenguatge Normal trobades i treballades per una selecció de la Intel·ligència. I no cal retreure massa a propòsit d'aquests filòlegs, com inconscientment o conscient produeixen, ultra els perills de retardar en certes agrupacions catalanes un perfeccionament de la llengua, els de crear divisió i malfiances entre algunes contrades dialectals. És inconcebible fins on porta l'esperit de revolta i parcialitat en aqueixa matèria. Recordem en algunes contrades germanes alguns filòlegs qui treballen a conferir valor normal, gramatical, a les més paleses deformacions i corrupcions del llenguatge parlat.

Dialecte, per altra banda, i dialecte familiar i pintoresc, acabaria per semblar la nostra llengua si els deixéssim fer, als escriptors amics de l'espontaneïtat ignara, del pintoresc, del quadret i la rondalla; als qui troben obscur tot refinament de llenguatge i s'esgarriren de qualsevol introducció de paraules científiques i filosòfiques en una llengua com la nostra qui tant d'hora conegué la filosofia i la ciència i els més hàbils i selectes artificis. Estimem doncs, tots aquests la nostra llengua, com s'estima un fill degenerat i deforme,—perquè és la seva.

Però nosaltres, qui la contemplem en sa plena unitat passada, magnífic producte dels esperits més rics i selectes; nosaltres qui sabem com la nostra llengua havia d'arribar als temps nostres, al contrari de tantes d'altres, per a conèixer la barbàrie escrita, ja que tot just nada, ella s'alçava a plenitud d'expressió intel·ligent i harmoniosa,—aviat parlava el llenguatge de la filosofia, i es posava mercès a Ramón Lull a parlar divinament amb Déu; nosaltres qui la sabem rica, pensadora i elegant en tants d'escriptors i poetes i la pressentim en la seva perfecció futura imminent, bé tenim dret de proclamar-la sense temença, i no moguts de sola passió patriòtica, sino de passió qui neix de coneixença, la llengua més bella del món.

Sí; vora la llengua catalana compresa així en sa passada plenitud i futura maduresa, qualsevol altra llengua sembla perdre alguna cosa. No parlem ja de les més nòrdiques, pensem només en les més veïnes i germanes seves; mireu aqueixa la de més aprop, com, vora la llengua catalana, ens apar mate, apagada, sorda, lenta, inadaptable secularment a les necessitats del pensament científic i filosòfic. Mireu al contrari aquesta altra, clara, transparent, rectilínia, espiritualitzada, abstractitzada fins un punt qui ja la empobreix, esclava ja sovint de la pròpia perfecció. Pot ser una lloança per a ella el que un seu escriptor la proclami amb orgull mal entès incapaç de traduir Shakespeare? Mireu aquella altra, finalment, qui té la dissort més gran de portar-se en totes les paraules la melodia, i exposar així el qui la parla o l'escriu a totes les peres de pensament, a tots els abandonaments retòrics. I totes elles su-

freixen d'alguna incapacitat expressiva, pateixen del predomini de algunes lletres. No ens faci racança la nostra immodestia si ara contemplem la llengua nostra rica de sonoritats variades, tan acostumada secularment a les més belles assimilacions sense perdre gens de sa personalitat augusta, de sa formosa abtesa per a les expressions més intel·ligents, les més fortes i les més fines. Lloem la seva llibertat de construcció (la qual hauran de respectar sempre els gramàtics), qui molt l'aproxima a la vivaç llibertat de moviments de l'antiga hel·lènica. Mireula germana del grec en la riquesa de sonoritats fortes i dures, vora les més harmonioses i melodioses. Ah, sí, la nostra llengua no és de les qui es porten la fàcil música, però conté els elements de la música més bella; i el qui vulgui saber com pot devenir harmoniosa, cal que la treballi com un intel·ligent artífex, com un hàbil polifonista.

Pesi doncs als espontanis, als naturalistes, als dialectitzants, treballem en la tasca, on hi ha encara molt a fer, d'enriquir i espiritualitzar i normalitzar la nostra llengua, i dintre pocs d'anys serà una elegància arreu del món l'estudiar i saber la llengua catalana.

Cal popularitzar els nostres clàssics

Una de les tasques indispensables a realitzar, amb la finalitat principal d'evitar barbaritzants contaminacions, ha de ser la popularització profusa de tots els nostres escriptors i poetes dels segles d'or. Una edició vasta, nombrosa, acurada, econòmica, en ortografia moderna (i això és imprescindible) dels nostres filòsofs, humanistes, cronistes i versificadors, és una empresa qui ja no admet demora. No oblidin la enorme responsabilitat que tenen en això tots els bons patriotes, els homes acabats de la nostra terra, els homes del govern de Catalunya. Jo asseguro als editors d'obres en català que la nostra joventut llegidora fretura molt més d'aquests llibres que de totes les literatures exòtiques modernes.

Cal traduir grecs i llatins

I tampoc no sigui oblidat com aquesta labor purificadora de la nostra llengua, demana també indispensablement la difusió de les llengües mares grega i llatina, i la abundant traducció sobretot del grec, la llengua més parenta en ritmes, en vivacitat, en harmonia, de la catalana.

Fóra una trista ceguetat la dels nostres editors qui també ignoressin com per a la nostra joventut estudiosa i compradora de llibres, és cosa de més actualitat una traducció catalana de Plató per exemple, que la de la última novel·leta de qualsevol foraster contemporani.

J. FARRAN I MAYORAL.

(Continuarà)

Poetes estrangers

JOCS DE L'ESPERIT, JOIOSA POESIA...

Convé a la bona harmonia dels nostres jocs de l'esperit, fer passar les conviccions i, si més no, les dèries i les rutines per la prova del ridícul que tant pugui servir de lliçó com de desemperament.

Una de les preocupacions nominals, que més ha insistit a servir-nos la rutina amb tota l'extensa apariència de l'apostolat, és això que se'n diu l'avantguardisme amb la mateixa imprecisió dels que anys enrera deien el modernisme.

—Si féssim la prova del ridícul?—vàrem dir alguns amics de LA REVISTA.

I no mancà entre els companys el més ardit que, sense esperar l'endemà, armat de fina agudesa i de joiosa i faceciosa intenció, s'aplicà a desfigurar una de les més belles pàgines que la descongestió estètica de la joventut francesa d'avui ha produït.

Tal és el poemeta de M. Louis Aragon, *Lever*, publicat en el llibre «*Feu de Joie*» (edicions Sans Pareil, Paris, 1920), d'una deliciosa frescor viva natural i directa que ni la despreocupació tècnica ni la dificultat saltadora del llenguatge treballat, precis i d'insubstituïbles constatacions enterboleixen amb falses musiques ni amb equívokes fulguracions.

El nostre amic escollí aquest poema com una obra mestra de les que resisteixen totes les proves. I la deixà de manera que en la versió catalana improvisada, respectant de l'original únicament la disposició tipogràfica, no resultés cap mena de fidelitat intencional.

El parany estava a punt. LA REVISTA publicà el geroglífic inintel·ligible i LA REVISTA rebia les felicitacions dels més exaltats. Això és bo!... Aquesta és la via renovadora que ens cal seguir. Gràcies a Déu que obriu l'esguard a Europa!...

Els snobs no havien resistit la prova. No entendre era per ells la màxima consagració. LA REVISTA, que aspira a una exacta valoració, vol restituir a tothom el que sigui seu. Així, doncs, publica avui l'escaient versió del poema tal com l'autor i el traductor faceciós es mereixen.

Els devots de les lletres i els intel·ligents riuran amb nosaltres la moralitat d'aquesta faula.

Els snobs apendran a no fiar-se de les informacions d'oïdes i a cercar la font directa de totes les activitats de l'esperit.

DESPERTAR

a Pierre Reverdy

Extenuat de nit

Retut per la son

Com obrir els ulls

Desvetllador

Fuig el cos sota el vel misteriós del somni

Tot el fadig del món

L'enyor de la novel·la de l'ombra

El somni

en el qual mossegava Cíndria interrompuda

Mil raons per fer el sord

El pèndol anuncia el dia amb sa veu blanca

Dol d'infant mandrejar encara

Col·legial tenia el dium nge

com una pilota entre les mans

El jorn del circ i els amics

Els amics

Pomes i préssecs

sota llurs gorres d'estil anglès

Nues les cames i amb xelines

A la primavera

Hom veu rentadors damunt del Sena
 ballenes color de nuvolada
 L'hivern
 Hom bufa dins de l'aire Alenada
 Qui serà que en farà més
 Peònia de Març Camarades
 Vostres bufandes volen al vent
 per elegància
 L'edat ingrata mena de mascarades
 Estranyes veus fora dels colls postiços
 Hom riu massa fort per ser content
 Em sento intimidat roig Temors
 Mes mànegues curtes
 Totes les dones van massa pintades
 amb faldellins massa nets
 RESERVATS
 Quan hi anirem
 HOTEL AMOBLAT
 Abotonat fins a la barba
 Provaré el tercer dijous de quaresma
 A les vacances de Pasqua
 hom es gronxa encara
 Els dies semblen llargs i tan pàl·lids
 Val més esperar l'estiu
 les grans calors
 la palla dels masos
 el prat lliure i ample
 a la fi del curs
 el camp al marge del temps
 els vestits de teles clares
 Se'm farien disset anys
 amb el meu canotier
 la meva auriola
 Cau i rodola
 damunt les lloses de les estacions balneàries
 La sorra que hom beu en l'oreig
 Aiguarden amb llentilles d'or
 La temporada m'embriaga
 Però sobretot
 El que va dret al cor
 El que parla
 El mar
 La perfidia amarga de les marees
 Els cabells llargs de l'ona Les algues
 s'enrotllen al braç del nadador
 Devegades l'onada
 Musica de la terra i l'aigua
 m'alça com una ploma
 Enlaire
 L'escuma dança amb el sol
 Llavors
 l'emoció em pren per la cintura
 Descens vertical
 Fins al dit gros del peu
 un calfred corre Au de les illes
 El desig em perd pels membres
 Tot torna al seu element
 Mentida
 Aquí el dorment fa gemegar el sommier
 Les cartes barrejades

Les cartes amb figures

En el Hall de la galeria de les Màquines les mans maquillades per l'amor dels manequins passen amb aire pretencios com durant un steeple-chase Els pianos de l'Æolian Company asseguren l'èxit de la festa Els mendicants aporten tot llur or per assistir a l'espectacle S'ha despesat sense comptar i ningú no pensa en l'endemà Ningú excepte l'ibis lluminós sospès per errada al sostre a guisa d'aranya

La llum cau aplomada sobre de les parpelles

En la cambra nua intencionadament

ALCEM-NOS

L'ombra recula i el dibuix del paper
en les parets

fa un ganyoteig de rostres burgesos

La vida

l'àpat fred comença

El que més costa

els peus a terra

i el mirall reflexa una figura llarga

Un miracle d'esponja i de blau de lleixiu

La palangana i el dia

Elipse

que hom tanca amb una mà inhàbil

Els objectes de tocador

Jo no sé pas llurs noms

massa tendres als meus llavis

El gerro és tan pesant

La borla suau

L'extraordinari prestigi del mentol

L'alè odorant de l'amor

L'espill aquest matí em resumeix el món

Esboç

Puja l'esguard

i segueix el gest dels braços que s'acaba en roba blanca
en pietat

El meu retrat em fixa i diu Pensa

sense matar-t'hi en allò que et do el pa

en el treball tot el dia

L'habitud

El plec pres

El vestit gris

Servitud

Una vegada per atzar

mira el sol cara a cara

Enfonsa les parets els deures

Que sabs si envejo d'ésser lliure i sense feina

senzill reflex pintat en el cristall

Doncs escriu

A l'estudi

Fals Latude

I somriu

que els xals

els ulls morts

els pàl·lids maquillatges

i els cossos

no pertanyen

més que als rics

El tapís a troços esquinsat

El sostre massa baix

Que és estreta la vida

Tant mateix ja en tinc prou

Sortirem

N'estic cansat

Trencar aquest univers sobre el genoll plegat

Fusta seca de la qual s'en farien flames rares
 Ah picar damunt la taula al migdia
 perquè el vi es llenci
 i submergeixi
 els homes de mandíbules quadrades
 martinets
 Llavors els poltres s'alçaran
 els joves
 en bandades dant-se la mà per les ciutats
 passejant
 per cantar
 a brida batuda gorja desplegada
 com una senyera
 la beutat sola virtut
 qui estén encara les seves mans pures

LOUIS ARAGON

(Millàs-Raurell, trad.)

ELS LLIBRES

CONTRA ELS POETES AMB MINUSCULA. *Primer Manifest Català Futurista*, de J. Salvat-Papasseit.

Per aquest manifest, En Salvat se'ns afigura com un jugador jove, cridant al mig del *play-ground*:—Aparteu els menuts, que em fan nosa!—I encara:—I els grans que es facin a una banda, que em destorben.—Vol jugar el partit ell sol.

L'ardit poeta avantguardista afirma, en essència, aquestes coses: *A Catalunya, avui, no hi ha ni un poeta vivent. La menudalla de pseudo-poetes que tenim són massa interessats. Fan mal fet d'hure diners pel seu treball literari.—El veritable poeta que tinguéssim, caldria que cantés l'avui. Ni que no escrigués, que no caldria, cada mot d'aquest poeta ja equivaldria a un poema. I seria un home d'una dignitat resplendent.*

Pel to del seu manifest i per la perfecció moral que atribueix al poeta que ell somnia, En Salvat, més aviat que un guaiador estètic, se'ns afigura una joventut amb un daler apostòlic, una mica a lo Savonarola, empunyant una falla encesa, per a calar foc àdhuc a coses (qui diu coses diu idees) algunes d'elles sagrades. Potser la xardor i la llum de l'atxa li alteren les clarors i les formes de la realitat; el fet és que, de vegades, la ultrapassa. Ultrapassar la realitat és el titllar d'interessats els nostres poetes d'avui. Ara com ara, ço que un poeta guanyi, aquí, amb el seu treball literari, pot ser que l'ajudi a viure. Res més, no. Voldria l'autor del Manifest que els poetes renunciessin a aquests rejolins i tot? ¿que es decantessin, amb una ganyota de suficiència, del pa, mai sigui sinó de la humil torna, que uns editors, uns donants o un públic, reverents amb el treball de la intel·ligència, els

allarguen? Voldria una era de genis, conreadors de l'orgull plebeu d'un apostolat, excitat per la tremolor dels queixos desitjosos de rosegat una cosa o altra? Massa sabem com certes virtuts (que només són cerebrals) van a parar a l'agror anàrquica o a l'artifici d'una obra literària esmaltada de gemmes perverses, que no són sinó les clapes bilioses de la misèria que surten a la faç de l'obra. Jo, la virtut, la veig en formes més senzilles, que em fan considerar com un pecat anticatalà a tot ser-ho aquest de menysprear el pa, que Déu ens en do, que un fill, un germà o un espòs porten a casa en el clot de la mà, i que a ell mateix, amb la llum alegre i santa que ha promogut, li assoleïa el camí per a una etapa més.

Tampoc no caldria dir, perquè ho he dit sempre en aquesta mateixa secció, com crec en la existència d'un do de poesia, entre nosaltres, i trobo plaer en l'elogi, no solament del cedre que el sol hi toca de més aprop, i que, de nit, s'hi enxarxen la lluna i la constel·lació, sinó de la gota que reintella sobre un bri, tan petita, però que tremola amb tota la bellesa lluminosa de l'espai, adins; i, fins i tot m'encanto davant del toll que, jatsia tèrbol, el cel i l'arbre s'hi emmirallen tan purs com són.

Passant al patró del poeta que En Salvat imagina, no el puc veure sinó com una figura retòrica. Un poeta qui potser ni es manifestaria en cap producció poètica?... Qui ho aniria a conèixer que és poeta, aleshores? Es que, indubtablement, En Salvat daleix un ésser moral d'una gran perfecció, ja deslligat de professió o vocació d'art, i perxò (demostrant, altrament gran veneració al nom de Poeta) imagina aquest poeta, sense obra poètica, que és un mite que crea el seu bon desig apostòlic. Però,

alerta, perquè adins d'aquesta paraula: *apòstol* s'ha d'anar molt en compte amb el que s'hi posa.

LA CASA DE LA GENERALITAT DEL REGNE DE VALENCIA. *Traducció i refundició de l'obra de Josep Martínez Aloy (La Casa de la Diputación).*—Editorial Valenciana S. A.

MINA I FUNDICIÓN D'ARAM DE LA PRIMERA EDAT DEL BRONZE, de Mossèn Joan Serra Vilaró.—Impr. Vidua de Lluís Tasso.

Dues obres que vénen a la taula del cronista d'obres literàries, sense ésser propiament tals. En la primera la València simpàtica que estudia i reconstrueix se'ns presenta, amb la monografia adalt nomenada, alhora estudi històric i guia exquisida d'aquell edifici. Per a qui vulgui conèixer, no solament pels ulls, la casa de la generalitat valenciana, no serà pas companyia desmereixedora, aquesta, de la de *The Bible of Amiens* de Ruskin, per al visitant de l'antiga Seu d'Amiens. Llàstima que el lèxic de la traducció no sigui sempre d'una puresa prou grata a oïdes catalanes. Sovint el traductor hi empra formes com *assient* on nosaltres hauríem dit *seient*, com *pis* i *paviment* on hauríem dit *trespol*. Aquesta darrera paraula, *trespol*, en canvi, la identifica amb el significat d'enteixinat o sostre. No és l'únic; però l'ús n'és discutible. Amb aquesta paraula *trespol* esdevé que mentre la gent que usen un pur català i la literatura moderna en general la usen, concordantment, per a nomenar l'enrejolat, el sol d'una habitació, en antics diccionaris, i en un de més moderns, la trobem com si-

nònim de sostre (tal com en el traductor adés esmentat). Fra Magí Ferrer, Mercedari, en un vocabulari català-castellà, imprès en segona edició l'any 1854, en el diccionari català de l'Aladern, tan conegut, i, fa pocs anys, el doctor N'Eberhard Vogel en el seu diccionari català-alemany: *Trespol*: Sostre-Decke, hi donen el significat de sostre. Potser que, originàriament, *trespol* significa algun element més general de l'habitació, o comú a sostre i sòl, sigui per la matèria o per la forma de construcció. Però així i tot (ja que pot haver-hi confusió), si tenim les nominacions *sostre* i *enteixinat*, per a anomenar el cobert d'una habitació, per què no usar *trespol* per a anomenar-ne el sol?

* *

El fascicle de Mossèn Vilaró, el benemèrit conservador del Museu de Solsona, és el comentari d'una troballa prehistòrica única a Catalunya.

Mossèn Serra, en emprar les paraules *tuta* i *caluta*, opina que *tuta* és sinònim de forat a una roca, i que la denominació oïda en alguna localitat de: *forat de la tuta*, per a anomenar una espluga, és mal aplicada, per tal com *tuta* ja vol dir forat.

Em recordo haver llegit la etimologia de la paraula *tuta* pervenint al català d'algun antic idioma (no sé si del cèltic). No lluny de Castelltersol hi ha les *tutes* del Calbó o del Caubó, com hi ha una espluga que en diuen *la tuta* o les *tutes*, afraus endins, no gaire lluny, del braç de carretera que enllaça la de Centelles amb la que va a Moyà, sota Sant Quirze Safaja.

Mossèn Serra, també ha sentit dir *caluta* de lladres, i *caluta* de guilles, en lloc de cova o cau.

Els alemanys tenen *Kajütte*, significat *camarot*, *cambrà reduïda*, però que, pel temps, pogué designar forat o cau. I tenen *Hütte*, significat *cabana* o *casa misera*. No podria ser que *Kajütte* i *Hütte* provinguessin a l'alemany d'una altra llengua antiga (i potser d'una sola etimologia) transformant-se evolutivament en els dos mots esmentats? I no podria venir *caluta* al català d'on vingué *Kajütte* a l'alemany? I, qui sap si la etimologia de *Hütte* i *tuta* podria ésser també la mateixa?

CONCURS LITERARI, 1920.—Jovenut Nacionalista. Sabadell.

En aquest volum en el qual la Jovenut Nacionalista de Sabadell edita les obres de curta extensió, i fragments d'algunes altres, honorades en el Concurs Literari d'enguany, ens satisfà coneixe-hi que cap dels autors no hagué d'abdicar ni d'un bri del seu matis individual per a presentar-se al juí públic de la culta ciutat industrial. Algun d'ells hi contribuï amb obra del millor de la seva producció. Escau molt bé en la portadella el bust egregi d'aquella regina, dominadora complexa, que té una mirada capaç de diversitat d'afectes: ulls savis que un no acaba de dexifrar si atiren o si escruten. Musa espectant, intensa, encoratjadora, com escau a la nostra

Catalunya actual, la de mil veus i mil desitjos.

REGLA DE SANT BENET. (Amb Pròleg del Revd. Abad Antoni M.ª Marcet.)—Abadia de Montserrat.

En la lectura d'aquesta *Regla de Sant Benet*, devotament traduïda, tenim el goig com de tornar a descobrir, que un cap de casa o un cap de munions, l'home qui, des del seu lloc, dicta les lleis, tindrà de pensar en les coses simples i d'ordre domèstic, no menys que en les coses altes i profundes. Potser i tot, allí on així no es governés, hi hauria fallida. Un govern tant pot caure per càstic de no atendre a les grans qüestions abstractes com de no atendre a les aparentes menuderies. Així, el mateix Sant Benet qui legislava en vista a la qüestió de la vocació ferma o trencadissa, no menyspreava el legislar sobre els setmaners de la cuina, les quantitats del menjar i el beure, i la roba i el calçat, en els cenobis. Tal com la religió identifica el més humil amb el més acostat a Nostre Senyor, el perfecte Prior té de ser, en un sol home, de ment domèstica i de ment enlairada. En aquest govern, allò del *primum vivere*... no té sentit. Aquí no hi ha *primum* ni *deinde*, sinó acord, l'acord essencial entre el seny de lo casolà i el seny de lo diví.

* *

Molta d'ànima qui sedeja repòs, molta joventut en inquiet conflicte, són propenses, a hores, a sentir una certa vocació monàstica imaginària.

Per això és una part de la regla del sant benedictí, agradosa com en un bell drama, la que evoca els resos nocturnals que els monjos, acabats de llevar-se, fan en el cor de la església mig entenebrida. Només saber que mentre dormim uns germans vetllen la humanitat, resant per ella, fa una gran companyia. Devegades, hom hi pensarà i n'haurà conhort en nits desvetllades. Però coses així, poden remoure vanes vocacions en imaginacions enamoradisses. Perquè, sense un mateix adonar-se'n, una passió de sensibilitat pot estrafer formes de misticisme.

* *

En un dels apartats on Sant Benet legisla sobre el càstig als monjos caiguts en culpa, diu: *Cap altre germà se li ajuntarà per fer-li companyia o per enraonar-li. Treballarà tot sol en ço que li hagin manat, persistint en plor de penitència, tot rumiant aquella terrible sentència de l'Apòstol que diu: «Sia lliurat aquest home a Satanàs per la mortificació de la carn, a fi que l'esperit es salvi en el jorn del Senyor.» Menjarà tot sol i en la quantitat i a l'hora que l'Abat senyali. Ningú que el trobi el saludarà, ni es beneirà el menjar que se li dona.* Cada un d'aquests punts de la excomunió és prou mortificador de la dignitat i del desig de consideració, i Sant Benet demostra conèixe'n ben bé la psicologia. Però a mi, més que cap altra de les privacions, m'esglaia la que diu que *no es beneirà el menjar que se li dona*.

PRIMICIES. Poemes juvenils, de Joan Minguet. (Pròleg de Mossèn Llorenç Riber).—Impr. La Noogràfica. Sabadell.

Un llibre així és com la emocionada il·lustració del conflicte entre el bull de la sang jove i la consciència de lo lícit. El poeta no amaga ni l'un ni l'altre factor del conflicte, i en alguna poesia ens presenta el desig carnal francament. Però, en el fons de tot, la veu pia que diu: «Això és lícit i això no... Això és sobirà i això és jussà»... hi persevera.

Nosaltres no li donariem altra norma d'estil i de forma sinó aquesta. Endavant, en nom de Déu. Conreua la finesa de la teva ànima i mantén viva la consciència, en bell combat humà.

Perquè no crec que em negui ningú que aquest combat entre la sang i la llum, aquesta mateixa fina sensibilitat, pugui ser la mateixa que, sense altres comptes ni mesures, abasti a plasmar la forma i a endevinar la cadència i la paraula més emocionada. Un poeta així, porta adins seu mateix l'instint del cant. Deixi's viure, sense mai apagar la franquesa i la llum pia de la consciència i canti sense brida ni fre de preceptiva.

ELS CAMINS DEL PARADIS PERDUT. Dues Narracions, per Mossèn Llorenç Riber.—Editorial Catalana. (Biblioteca Literària.)

En *Els Sants de Catalunya*, com, en general, en la seva obra poètica i en alguna bella conferència, ens enamora el literat qui, tot i sent d'una cultura lèxica extraordinària, ductilíssima, no arribava al preciosisme del llibre d'avui, sobretot en la narració primera. Potser aquest preciosisme arcaïtzant, massa barbaflorit, és un obstacle a una més directa tebior humana, i a la sensació ampleament exultant i neta (en diguérem marina) que assenyalàvem entusiasms en *Els Sants de Catalunya*. En el llibre d'ara, potser Mossèn Riber ha estilitzat massa. Un bell tatuatge d'ara bescs damunt d'una bella estàtua, serien dues coses belles cada una per ella. Però si els bells arabescs ens privessin de copçar la beutat de la estàtua... El tema de les narracions del llibre *Els camins del Paradís perdut* ja és prou meravellós per ell sol, i potser si l'autor hagués narrat amb un estil més senzill, la meravella, com darrera un vel, se'n hauria fet més assolidora. Ara, l'obra del pur literat hi és, com a provatura d'art, ben reeixida.

TRES ANGELOS S'ESBARGEIXEN, de Jerome K. Jerome. Traducció de M. Ferrando i J. M. Mustieles.—Editorial Catalana (Biblioteca Literària).

Hi ha com un sentit comú del ridícul, un sentit popular del grotesc, a estones, en aquest llibre. Ens hem recordat d'un altre viatge a Alemanya que hi ha en els *Contes du Lundi* d'En Daudet i l'hem tornat a fullejar, i comparant-lo hem pensat que Daudet és, en el conjunt, d'un humor més de poeta, i potser que es pren més

a *cœur* la diatriba. No així en la narració que ens ocupa. Jerome K. Jerome sembla, tot sovint, usant un terme castellà, com si se jaleara a sí mateix.

La comicitat li és familiar: tan bon pretext li és el caràcter anglès com l'alemany, i tant les flaques com les mateixes virtuts i acuraments dels alemanys. Ens fa pensar en plúrima pel·lícula, en plúrima caricatura; per ventura, a estones, en una sortida d'excentrics en un escenari de Varietats o en els dibuixos còmics d'aquell Xaudaró qui feia les delícies dels nostres setze anys.

EMPORDANESES. *Aplec de Novel·letes, de Miquel Roger i Crosa. Op. VIII.—Estampa de Llorenç Castelló. Palamós.*

En Roger té qualitats de novel·lista i un caire molt personal en el fet de circumscriure la seva obra dins una mena de caràcter de crònica de certs trasbalsos, de certes situacions típiques en els caràcters, representatius de la Catalunya d'avui. Amb *El guaita* i *L'elegia del taper* ens corprèn. El fill de Palamós s'hi veu a cada moment, i de la seva obra plegada en surt aquella puresa de cosa local, de cosa directament copçada de la deù, que en els començaments del catalanisme militant emanava de certs articles polítics. Si algun moment l'estil encara l'engabanya poc o molt, i no sap donar-li la girada més gràcia, això és defecte secundari, que el gran aroma del sol i del mar de casa venç superbament. Es dels qui

honren el mot localisme; i, en curtes novel·les, hi posa molta ànima.

J. LL.

CAL ESMENTAR

La Antologia castellana del *Glosari de Xenius* (1906-1917), Biblioteca Calleja, Madrid) que ens fa enyorar l'edició catalana completa i total, gloriosa, sense mutilacions de política personal i sense comentaris en els quals l'autor pugui tenir interès, però amb tota la força enorme de l'obra de l'autor saonant, com la dels altres, amb la de tots els altres sense exclusions, la vida d'un poble.

—*La formación de sí mismo*, recull d'articles, algun d'ells atent als batecs de la espiritualitat catalana, per Gabriel Alomar.

—*Sala de retratos*, viva prosa de Enric Díez-Canedo, formant part de les edicions de *El Convivio*.

—*Les hores dolces*, versos de Salvador Estrem amb un pròleg enderiat de Josep Alemany i Borràs.

—*El genio*, estudi biològic psicològic, i social per Albert Palcos (Cooperativa Editorial limitada, Buenos Aires).

—*Las rosas de Hércules*, poesies de Tomàs Morales en les quals trobem el ressò dels millors poetes del segle d'or de la poesia castellana i la plasticitat de la musa llatina de cara a Itàlia.

—Les últimes publicacions de la Biblioteca d'autors vigatans de la Gasetta de Vich, que amb elles es posa a to de la iniciativa començada l'any 1907 fins al 1917.

—*Italia qui giunge*, per Corrado Zacchetti, llibre en el qual a estones

hi ha més bona intenció de propaganda patriòtica que plena valoració intel·lectual.

—*La littérature allemande pendant la guerre*, per Maurice Muret, recull de notícies i comentaris referents a les darreres obres de Tomàs i Enric Mann, Gabriela Reuter, Frenssen, Otto Sotka, F. von Zobeltitz, Walther von Molo, Latzko, L. Frank Lissauer, Dehmel, les senyores Lambrecht i Viebig i les manifestacions totals de la literatura imperialista i de la literatura derrotista.

—*Feu de joie*, de Louis Aragon, a les edicions *Au Sans Pareil*.

—Les idees de Charles Maurras, per Albert Thibaudet (N. R. F.).

—L'edició de les *Poesie Scelte*, de Corrado Govoni (Taddei, editor, Ferrara). Les més característiques composicions d'aquest gran poeta italià—des dels sonets preciosistes als poemes actuals perfets—són recollides en el volum atapeït. L'edició de les *Poesie Scelte* ha estat lo millor que s'hagi fet per tal de difondre la coneixença i el prestigi de Corrado Govoni.

—El llibre del poeta G. A. Peritore comentant *La poesia di G. A. Cesareo*. Com diu el mateix autor a la dedicatòria, les pàgines d'aquest volum són «pagine di commozione, d'onestà e di fede».

—*La literatura i la gran guerra*, per Carlos Ibarguren.—B. A. 1920.

—Que expressada en castellà, l'associació d'arquitectes de Catalunya no ens diu res; i l'anuari MCMXX que acaba de publicar és d'una trista paranceria provinciana dins la qual el buf creador de la espiritualitat catalana es troba malament.

LES REVISTES

Per bé que volguéssim afeitar-nos cada dia abans de la batalla i pendre el nostre bany, la pressa del combat no ens deixa temps algunes vegades. Així LA REVISTA, que ha fet del seu aspecte extern un principi de salut tan essencial com la seva idealitat, es dol sovint de les incurances d'apressament i de les faltes tipogràfiques que l'enlletgeixen.

No hem volgut, però, rectificar mai ni esmenar aquells torts que la polida atenció dels nostres amics ha excusat cada vegada.

I si el manament semblés molt greu, direm només que un combat no és una partida de plaer i que un esquins de la lluita o un esquix no són cap deshonra si amb bon somriure sabem fer-nos perdonar el desordre d'haver combatut, per la senyoria de la nostra convivència.

LITERATURA CATALANA. (Tra-duim el següent comentari de «The Athenæum» al llibre del doctor Nicolau d'Olwer.)

Aquest llibret útil i ben preparat dona informacions que d'altra manera seria difícil aconseguir sense fer al-

gunas indagacions i fins alguna seriosa recerca. Molts llibres de literatura espanyola s'accontenten fent constar que les lletres catalanes mereixen un volum per elles soles, i després negligeixen els catalans tots junts. «Cada hu—diu el proverbi—tira l'aigua al seu molí i deixa sec el del veí.»

El senyor d'Olwer dona tan sols un senzill sumari de la literatura del renaixement català en el segle XIX. La seva finalitat és una altra. Es demostrar que hi ha a Catalunya una tradició literària tan antiga com la de Castella. El «Cantar del mio Cid», el primer gran poema castellà (cap a l'any 1140), avui encara agrada i interessa als llegidors moderns. El primer document català es registra entre els anys 1095 i 1110. Es el text d'un jurament pel qual certs barons s'obligaven a mantenir les condicions de pau que els imposava el Bisbe d'Urgell. Les anomenades «Homilies d'Organyà» són purament traduccions dels patriarques, i quasi no poden comptar com literatura. Cap obra de valor artístic era possible fins que la literatura hagués sofert una certa secularització; i, fins així, molts poemes

dels trobadors (els de Berenguer de Palol, per exemple) tenen un valor més aviat filològic que artístic. El primer gran escriptor català fou Ramon Lull, o Lully, que visqué en temps de Jaume I («El Conqueridor») en el segle XIII, quan els picapedrers treballaven els claustres de Tarragona, i els arquitectes catalans havien començat la catedral de Barcelona i aquestes iglésies que semblen voler ser tan amples com sigui possible, passant-se de naus laterals. Lully, el *doctor illuminatus* (o, com algú preferiria, *doctor phantasticus*), fou un filòsof de coneixements immensos. Com Dant, del qual era contemporani, escrigué bona part de les seves obres en llatí; deu volums d'aquestes obres llatines s'imprimiren a Mainz després de la seva mort. Usà el català per aquelles obres que creia tindrien un valor més permanent o que serien més populars: el «Llibre de Contemplació», una exposició de filosofia escolàstica com únic camí de la veritat, i «Blanquerna», que pot descriure's com la primera novel·la biogràfica de la literatura occidental. L'Arnau de Vilanova fou un filòsof, o millor dit un alqui-

mista, de reputació a tot Europa; i ell, Lully i Eximènic mostraren quina era la posició intel·lectual dels pensadors de Catalunya en els segles XIII i XIV. L'horitzó estava limitat per Livy, Sèneca, Sant Agustí i la ciència dels arabs.

La literatura catalana des de començaments del segle XV fins a la unió amb Castella l'any 1469 està representada per la poesia d'Auzias-March, un segon Petrarca; la prosa de Roïç de Corella i la cavalleresca faula «Tirant lo Blanch», glorificada per Cervantes dient que era un dels pocs llibres bons que hi havia en la llibreria de don Quixot, i que no va ser tirat per la finestra com molts altres. En Lluís Vives, un literat valencià de profonds coneixements, fou amic de Erasmus a Louvain, i durant un temps ensenyà a Oxford. Les seves obres, no obstant, quan no són en llatí, són en castellà; i els escrits de Lully, Eximènic i Roïç de Corella deuen la seva gran circulació a les traduccions castellanes, i algunes vegades franceses, en que foren exteses per Europa.

La literatura catalana antiga és estrictament medieval. Mai s'adaptà al renaixement, i permanesqué lligada a les velles formes provençals quan el corrent del gust general portava a una direcció molt diferent. La seva mort fou més per inanició que per causes polítiques; ja que si bé Catalunya sofria una pèrdua de prestigi amb motiu de la seva unió a Castella, l'autonomia local sols la perdé en 1714, després de la guerra de Successió. L'idioma català es mostrà ben disposat per transmetre la capacitat intel·lectual de l'Estat Mitjà; però era massa dur, no era prou manejable o adaptable, per harmonitzar amb la claredat i dignitat dels conceptes del Renaixement. Poques llengües s'haurien pogut sostenir davant la sonora dignitat i exquisida modulació del castellà. Una forma de la literatura catalana primitiva ha sobreviscut pura fins a nosaltres, i és un drama litúrgic en música, el «Misteri d'Elx».

CAL ESMENTAR

El darrer nombre de la revista alemanya «Spanien» que publica l'Institut ibero-america d'Hamburg, en el qual hem tingut la joia de veure bellament representada la literatura catalana amb un estudi sobre «Els començaments del romanticisme català» del nostre amic i col·laborador En Manuel de Montoliu i quatre poesies del nostre J. M. Lòpez-Picó (*Del sol en el port, D'un xiprer, Sensació d'Abril i Sensació de cap-al-tard en el tren*), esplèndidament traduïdes en vers alemany al costat del text català per el doctor R. Grossmann, qui ha afegit una aguda nòtula crítica sobre l'obra del nostre poeta. Heu-vos-la aquí:

«En Josep M.ª Lòpez-Picó, nat a Barcelona en 1886, és un dels capdavanters de la jove lírica catalana. Es un poeta de la seva terra en el millor sentit de la paraula. La ciutat de Barcelona, el seu port, les seves esglésies, els seus habitants, els paisatges que la volten, són temes favorits del poeta. En la seva obra trobem un esforç per a sintetitzar tota la creació, tant la morta com l'animada, en una gran unitat humanament sentida i humanament vivificada; aquesta orientació acostia al poeta al Simbolisme. La seva visió, emperò, és massa concreta per a col·locarlo dintre el mateix grup dels representants nòrdics d'aquella escola.»

També trobem en el mateix nombre de l'esmentada revista una acurada recensió de «Las cien mejores poesías líricas de la lengua alemana» publicades per Ferran Maristany i notes bibliogràfiques de nombroses obres recents de literatura i ciència catalanes.

Aquest nombre de la revista alemanya significa un notable pas endavant en el procés de penetració de la cultura catalana en l'estranger. Ens en congratulem sincerament i desitgem que aquest homenatge a la

nostra literatura que ens ve d'aquelles terres sigui el principi d'una relació cada dia més estreta entre els literats alemanys i els catalans.

—Que en el segon fascicle de la *Revue de Genève* Albert Thibaudet i Joan Nordström exhumen una obra en vers, un ballet de R. Descartes. El pròleg de Thibaudet ens fa notar el retràs que duia la tècnica poètica del filòsof, germana de la de Scarron, de Théopile i Saint-Amand, però aquest avís no lleva ni un àtom de l'interès i curiositat que desvetlla la lectura. La graciosa mitologia, la successiva aparició de Mars i els voluntaris, els fugitius, el Terror, la Victòria i tots els déus per a venir a la lloança de Pal·las, no s'esborraran fàcilment del record de qui associa la forma paradoxal que du l'obreta i les llusssors de poesia que per ci i per lla hom hi descobreix, amb les angúnies d'aquesta hora nostra que no sap com començar les lloances de la pau i l'enaltiment del seus benifets. Copiem ara una estrofa, la terror pànica que dansa la tercera entrada:

*Mais moi qui fais bien moins de bruit,
Moi qui suis fille de la nuit,
Qui suis froide, pâle et tremblante,
Quant je veux donner l'épouvante
A un million de guerriers,
Et fouler aux pieds leurs lauriers,
Il ne me faut qu'une chimère
Un songe, une ombre légère,
Qui j'envoie dans leurs cerveaux.
Et ils tremblent comme des veaux,
Ils fuient, ils deviennent blesmes,
Et souvent se jettent eux memes,
En des maux plus à redouter
Que ceux qu'ils pensent éviter.*

—The London Mercury, la novella revista anglesa dins les pàgines de la qual s'aplega la més selecta col·laboració i que ha guanyat amb pocs mesos la màxima atenció dels medis intel·lectuals de tot el món.